

בית הדין התורני לעניני עם ומדינה
בחסות הסנהדרין
(פועל עצמאית)

תקיעת שופר בשבת

השנה תקעו בשופר בראש השנה שחל בשבת בישיבת בית הבחירה שבעיר העתיקה בפני בית דין של עשרים ושלושה שנסמך לצורך תקיעת השופר על ידי הרב צבי עידאן שהיה נשיאה הראשון של הסנהדרין.

תקיעת שופר בפני בית דין של סמוכים לא הייתה בירושלים מאז חורבן הבית ועוררה התרגשות רבה.

לאחר החורבן הורה רבן יוחנן בן זכאי כפי המופיע במשניות של מסכת ראש השנה שיש לתקוע ביבנה מקום שאליו נדד עם הסנהדרין ובכל מקום שיש בו בית דין. הוראתו גרמה למחלוקות כבר בתקופתו.

ולמעשה מקובל שהוראתו, שהייתה כנראה משום רצונו לטפח את זכרון המקדש שבו היו תוקעים בשבת הותנתה בתנאים רבים ולמעשה סוכלה. עד לאחרונה היה ידוע שרק בימי הרי"פ [רבי יצחק אלפסי] שהיה גדול שבדורו תקעו בבית דינו שבמרוקו במאה האחת-עשרה. תלמידיו לא המשיכו במנהגו. בשנים האחרונות נתגלה שתקעו גם בארץ ישראל ובסביבותיה בשלהי האלף הראשון ולאחריו בעיקר על פי פיוט שהתגלה ועדויות כתובות נוספות.

מאז השליש האחרון של המאה ה-19 ניסה לחדש התקיעה בכל כוחו הרב עקיבא יעקב שלזינגר המכונה על פי ספרו "הלב העברי" וזכה להסכמה של רבני ירושלים הרב אליהו דוד תאומים, חותנו של הרב קוק והרב אלישר, הראשון לציון וכן מרא דארעא של ארץ ישראל, הרב הראשי הרב שמואל סלנט. תקיעתו סוכלה בידי הקנאים ולכן הוא נאלץ כנראה להסתגר ולתקוע בביתו.

הנהלת הסנהדרין החדשה ונשיאותה דנו במשך כשלושה חודשים בשאלה האם לתקוע השנה בשופר ולא יכלה לקבל החלטה ברורה בנושא. עשרה סמוכים מתוך הסנהדרין התארגנו לשם התקיעה ללא התנגדות החברים האחרים או בהסכמה שבשתיקה. ביניהם שלושה חברים שהיו תוקעים גם בשנים הקודמות בטרם קמה הסנהדרין בשכונת הבוכרים, שאינה כלולה בגבולות ירושלים העתיקה ולכן יש משמעות הלכתית מהותית לעצם המקום ירושלים שבין החומות ובית הדין שהתקיים לצורך הענין. חלק מבית הדין התכנס בקביעות כדי ללמוד ההלכות הקשורות בתקיעת שופר ולפיכך התקיים תנאי הלכתי נוסף שבית הדין יהיה קבוע, מה גם שחלק מהדינים חברים בבית הדין לעניני העם והמדינה המתכנס למעלה משנה באופן קבוע לדון בענינים הבאים לפניו.

המנין שהתלקט בפועל בראש השנה היה ברובו מורכב מחרדי ירושלים במגוון רחב מאוד ובזיהוי לפי הלבוש היו שם לובשי קפוטות מפוספסות וחובשי כיפות לבנות, חובשי ספודיקים, לובשי קפוטות וכיפות שחורות עגולות וגדולות, חובשי מגבעות, ספרדים ולא ספרדים, בנוסף על חברי הסנהדרין שהיו שם. המנין החל בשעה 5:30 בוקר בתפילת וותיקין. השופר נקשר מראש לעמוד כדי לסמן גזרתו של רבה שאין לטלטל השופר בשבת. נוסח התפילה היה נוסח הגר"א, ללא

פיוטים. בעל שחרית והתוקע העיקרי היה הרב צבי רוגין ובעל מוסף והתוקע הנוסף היה הרב ישראל לייפער. באו גם נערים וילדים והייתה עזרת נשים שבה ישבו נשים אחדות. כן באו לשמוע התקיעה מבחוץ אישים אחדים. ענין התקיעה נתפרסם מראש במודעה בעיתון 'מקור ראשון' ללא ציון המקום המדויק וזמן התפילה, אך השמועה עשתה לה את דרכה והיו אנשים שלאחר תשאול ממושך של אנשי הרובע הגיעו למנין. מקום התפילה התמלא עד אפס מקום.

בין הנימוקים המיוחדים לחידושה של המצווה נאחזו התוקעים גם בנימוקיו של הרב עקיבא יוסף שהתקיעה היא לרגל חומרת המצב. שליזנגר ציין שהוא רץ לביתו של הרב שמואל מסלנט שהיה כבר זקן וחולה מפני הפוגרומים שהיו ב1905 ברוסיה והוא ראה לפניו את דוגמת מרדכי היהודי שקבע תענית בפסח. ענין בתקיעה קשור גם בעצרת ובזעקה לרגל איום קיומי. תחושת המתכנסים הייתה שהשנה היא שנה קשה במיוחד ולפניהם עמד עקרונו של רבי יצחק המופיע בתלמוד כי שנה שאין תוקעין בתחילתה מריעין לה באחריתה. לפיכך היה בתקיעה גם ממד של סיכול גזרות.

דובר בית הדין
פרופ' הלל יוס
0545343545